

ЗНАМЕНОСЕЦ НА ЛЕНИНСКИТЕ ИДЕИ

През последните години не може да има разговор между наши съвременници — строители на социализма и комунизма, който да не докосне преобладаващата мисъл на времето, да не премине в размисли за онова бурно и стремително движение напред, което започна след 1953 — 1956 г. Сега сами се учудваме на застиналото царство от догми и представи, на студеното величие, с което култът бе обгърнал най-човечния, най-земния, излъчващия толкова светлина и топлина идеал за обществено устройство. Най-демократичното, най-масовото учение бе заплашено да се превърне в непрестъпен кодекс от веднъж за винаги казани истини, които повече внушаваха трепет и страх и по-малко покоряваха със скритото в тях обаяние. Бяха забравени думите на младия Маркс, че комунизъм и хуманизъм са синоними, че в центъра на нашето учение лежи най-благородната идея за човешкото щастие и благоденствие, за премахване на всякакво насилие, на всичко грозно и антихуманно, наследено от буржоазията. Суровата революционност, съзнанието, че историята се прави не с милване по косите, че законите на класовата борба са нещо неумолимо и определят избора на средствата, линията на поведение у революционерите, се изкористваше, довеждаше се до едностранчивост, която започваше да оказва обратно въздействие. Идеологията и практиката на култа към личността отблъскваха със своята бруталност, внасяха смут в душите, спъваха истинското революционно възпитание на масите, насаждаха послушание и угодничество — външната гримаса на равнодушието и цинизма, на безсловесната покорност.

Ето защо навеки ще сияят в историята XX и XXII конгрес на КПСС като конгреси на възродения ленинизъм и хуманизъм, които демонстрираха живата душа и непобедимата сила на нашето учение. Те не само възстановиха историческата истина и революционната справедливост, не само показаха, че социалистическият строй е творчество на масите и за масите! Те подчертаха реалната и строго научна програма на човешкото щастие; те утвърдиха хуманния и покоряващ призив на епохата: „Всичко в името на човека, за благото на човека!“

Ако беше жив великият херолд на Октомври, той и сега би се провикнал: „С твоето име, другарю Ленин!“ Както всяка революционна епоха издига своите титани на мисълта и делото, така и великите дейци дават облика на епохата, възплъщават в себе си най-ярките ѝ черти. Затова всички, които искат да проникнат в смисъла и величието на Октомврийската революция, на епохата, започнала след нея, се обръщат към личността на Ленин, към образа на народния вожд от нов тип. Ние

вече знаем спомените на Горки за Ленин, превеждани нееднократно и у нас, вълнували десетилетия наред и нашата революционна и културна общественост. Нали от там живее у нас обикновеният като истината човек, приятелят, другарят на работниците, а не господарят; човекът, който покорява италианските рибари с детския си заразителен смях, който слушаше с мълчаливо възхищение Апасионата и не криеше изумлението си от Лев Толстой. Ние помним наизуст стиховете на Маяковски за вожда, който става по-твърд от желязото пред враговете, но който милее с човешка ласка за другарите си. И в последно време четем художествени творби, които продължават размислите за великия човек, събрал в своята личност най-хубавите черти на сегашните и бъдещите представители на класата. „Той умееше да казва истината, колкото и неприятно да беше тя — пише за него Емануил Казакевич. — Той беше скромен до разтваряне сред народните маси и целият му облик, начина на държане, всичко това беше толкова изпълнено с липса на всякаква поза, толкова бе чужд на желанието да потиска и властвува, че не са се запазили дори неговите думички, изрази, подготвени една седмица преди речта, експромти, бисери на остроумието, както правеха хора като Юлий Цезар, Наполеон, Бисмарк... Делото, на което беше посветил живота си, го попълваше до такава степен, че без всякаво съмнение гладят в крайволжките села той възприемаше като голямо лично нещастие. Той беше един от ония монолитни докрай хора, които въздействуваха върху народа с пронизващата сила, която е дар само на изключителните хора...“ И наистина само истински велик революционер, велик в своята правда и искреност, в своята не показна, а органична вяра в трудещите се, които са го родили и издигнали от своите глъбини, може да изрече такива безстрашни думи: „Недай бог нашата партия да доживее до такава време, когато нейната политика ще се прави някъде по върховете, в затворен кръг, — ние сме само умните, ние знаем цялата истина, а на масите ще казваме половината истина, четвъртинката, осминката.“

Тези думи разкриват сърцевината на онова, което започна след 1953 г., когато ЦК на КПСС беше възглавен от Никита Сергеевич Хрущов. То бе възраждане на ленинизма, на светлите партийни революционни традиции, на всичко, което бе безмилостно погазено от култа в името на властолюбието, на личното възнасяне върху пиедестала на непогрешимостта. Възвръщане към пълната истина, към оня откровен език на общуване с масите, който бе присъщ на Ленин. Възвръщане към реалността, към реалните проблеми на комунистическото развитие — вместо призрачните светове на култа, оракулските му пророкувания, нямащи нищо общо с народния живот.

Още първото голямо дело, възглавено от Хрущов, беше Септемврийския пленум на ЦК на КПСС в 1953 г., на който той, първият секретар на КПСС смъкна всички дотогавашни драпировки за положението в съветското село, разобличи фалша на култа и неговите поддържници и заговори с пълнен глас за необходимостта от решителни преобразования. Тези, които са чели очерците на Валентин Овечкин и повестите на В. Тендряков, си спомнят какви мъчителни конфликти бяха назрели сред тружениците на селото. Като освежаващ полъх, като трепнала и все поразгаряща се надежда дойдоха решенията на този пленум. Но малцина още усещаха повратния момент, началото на пълната присъда над онова, което тежеше и угнетяваше, което се бе стоварило като тежък товар върху плещите на трудещите се. В усвояването на целинните земи се

усети дръзкия замах на новото ръководство, опитът да се решат най-наболените проблеми за хляба и то не с бюрократични изобретения, а с обръщане към самия народ — към неговата инициатива и съзнателност, към неговия ентузиазъм и жажда за големи дела.

Но едва през февруари—март 1956 г. целият свят разбра силата на ленинската правда, мъжественото отхвърляне на всички догми и произволи на култа, усети новия стил на работа и ръководство. С какъв трясък и с каква съпротива се рушаха десетилетия наред изграждани възгледи и представи за най-важните неща, колко малко разстояние оставаше понякога до пропастта на отчаянието и безверието. Но малцина се поддадоха на тая слабост. За огромното мнозинство идеите на XX конгрес на КПСС, докладът на Н. С. Хрущов бяха оная жива вода, която лекува извите на равнодушието, съдира закованялата обвивка от сърцата, връща яснотата на погледа и хуманната същност на идеала. Всичко това е вече история — но каква история! Когато един от изказалите се на XXII конгрес заяви, че след смъртта на Ленин не е имало друг конгрес с такова историческо значение, ние бяхме малко смутени, искахме да вярваме, но не бяхме докрай убедени. Постепенно в съзнанието ни се възправяше целият рът на правдата.

Ние, комунистите, имаме ясен възглед за ролята на личността и народните маси в историята и най-добре знаем до къде води всякакви превеличаване ролята на отделната личност, превръщането ѝ в идол, възвеличаването ѝ до фантастични размери. Но абсолютно безспорни са личният принос, личното мъжество и безстрашие на Никита Сергеевич Хрущов, проявени така ярко на XX конгрес на КПСС. Дълбоко свързан с народа, способен да се слива с него, да разговаря с него без всякаква дистанция, като равен с равните, всмукал в себе си народните сокове, формирал драгоценните черти на народния характер, той внесе нов стил в цялата дейност на партията и държавата, във вътрешната и външна политика, в стопанството и идеологията. Този стил, лечинският, е пълно отрицание на методите и похватите, на идеологията на култа. Той носи чертите на ленинската мъдрост и проникателност, на една принципна широта и завладяваща хуманност, но същевременно в него се чувствава и личният темперамент, личната пламенна енергия на Хрущов, неговият размах и далновидност. Той говори за държавен деец и революционер, който вижда най-сигурните пътища и средства за издигане престижа на Съветския съюз, за влиянието на нашите идеи. Такъв беше случаят и с речта му в ООН, пред пратениците на целия свят, против колониализма, за пълното му ликвидиране като позор на нашето столетие. В целия комплекс от идеи, разработени и издигнати от XX конгрес на КПСС, се чувствуваше участието на Н. С. Хрущов: възстановяването на ленинските норми в партийния и държавния живот, разобличаването на произволите и престъпленията на култа и отхвърляне на напластените от него догми, принизяващи ролята на трудещите се в изграждането на социализма и комунизма; политиката на мирно съвместно съществуване, признаваща икономическото съревнование за най-сигурен път, по който комунизмът ще докаже превъзходството си и ще победи; идеята за предотвратяване на термоядрената война и много други. Той неведнъж бе неуморен агитатор на комунизма в крепостите на капитализма. Неговото пламенно, подкупващо с искреността си и доходчивостта си слово оставяше неотразимо впечатление у слушателите му. Никога в живота на съветското общество не се е чувствувал така

силно духът на постоянно движение, изменение, обновление, както през последните 8—10 години. Никога стопанските планове не са били толкова смели и величествени и толкова реални, а очертанията на комунистическото бъдеще — толкова ясни и близки. Великият строителен план до 1980 г. и новата програма на КПСС са наистина триумф на новата ленинска политика, възглавена от Н. С. Хрущов. Благодарение на тази политика в света побеждават идеите на мира и мирното съвместно съществуване, все по-голям брой хора разбират безсмислеността на студената война и необходимостта от борба срещу опасността от гореща война, която може да бъде само термоядрена. Благодарение на тази политика укрепна в непобедима сила световната социалистическа система, отношенията между социалистическите държави се очистиха от всякакви наслоения и са братски, искрени, непоклатими. Благодарение на тази политика, с нейната могъща подкрепа се шири делото на свободата по света, възникват една след друга нови държави в Африка, рушат се тиловете на империализма. Победата на революцията в Куба и на въоръжената националноосвободителна борба в Алжир са органично свързани с действието на тази политика.

Има моменти в световната история, когато се извършват най-опасни завои, вземат се съдбоносни решения, напомнящи (макар и с по-други мащаби и съдържание) „звездните мигове на човечеството“. Такъв остър завои бе Караибската криза през октомври 1962 г., когато смразяващият лъх на една връхлитаща катастрофа вече се усещаше и човечеството бе спасено благодарение на хладнокръвието, мъжеството, мъдростта на ленинската политика на Съветския съюз. Още са пресни в паметта ни облекчението, дълбоката въздишка на милиони хора от щастливата развързка. Тогава философи и политици от цял свят изразиха своята признателност на Н. С. Хрущов, отбелязаха неговия хуманизъм и самообладание, високото му чувство на отговорност пред историята, пред човечеството.

Трудно можем да си представим целия стремителен възход на Съветската страна, огромните промени в нея без ленинската политика на КПСС, чийто най-бележит творец днес е Н. С. Хрущов. Новите жилищни квартали и дворците на науката, гигантските водни електроцентрали, фантастичните космически полети, повишеното жизнено равнище, демократизирания обществен живот, успехите на изкуството и литературата, огромния международен престиж на Съветския съюз — всичко това е плод на оня решителен поврат, обявен на XX конгрес на КПСС, който удесеторява силата на партията и на новия социалистически строй, плод на творчески разбирания и творчески приложения марксизъм. Марксизъм не на цитатите с 50 и 100-годишна история, а постоянно обогатявания от вечно зеленото дърво на живота, постоянно оплодотворявания от практическия опит на масите, способен непрекъснато да се обновява, да възприема прогресивните завоевания на човешката мисъл. Марксизъм, който изхожда от известната максима: най-добре пази наследството оня, който го развива, който не се бои от новите проблеми и загадки на живота и не се отнася към него като закоравял фанатик, трепери със страхопочитание пред непокътнати скрижали. Съвременните догматици бързат да заклеят всяка нова мисъл, всяко ново завоевание на творческия марксизъм — било в идеологията, било в политиката. А творческият марксизъм воюва непоколебимо както с ревизио-

низма, с отстъплението от ленинската партийност и компромиса с буржоазната идеология, така и с догматизма.

Няма по-убедителна оценка, по-искрена похвала за един крупен деец на международното работническо движение, възглавил първата в света социалистическа държава, която скоро ще навърши половин век, от тая на един млад ръководител на млада, с неизстинала още лава революция, с незагълъхнало ехо от вчерашните партизански сражения. Този млад ръководител — Фидел Кастро — колкото легендарен, толкова и земен, обаятелен, всеотдаен, с пламтящо сърце каза неотдавна по-московската телевизия: „Уважението и симпатията не могат да се създадат изкуствено. Работата е там, че има хора, които притежават тая способност, това качество. И Никита Хрущов притежава в огромна степен тази способност да извиква към себе си уважение и симпатия, защото и самият той се отнася така към другите. . . Аз говоря за изключителния му ум. Моето лично мнение за него е: той е забележителен ръководител, притежаващ всички изключителни качества на един ръководител; аз се възхищавам от тези неговии способности, които се проявяват във всичко. Освен това чеговият ум е съчетан с други необходими за ръководителя качества — младежки плам, младежки дух, голяма енергия, неуморимост — в които той се съревноваваше с нас. . . Аз мога с пълно основание да се възхищавам, мога с пълно право да давам оценка и да се възхищавам от човека, който е съчетал в себе си толкова прекрасни качества; ум, прекрасен характер, доброта, сила — качества, които правят от него голям ръководител. И колкото повече опознавам другаря Никита Сергеевич, колкото повече общувам с него, с толкова по-топло чувство се отнасям към него, толкова повече се възхищавам от него, толкова по-високо мнение се съставя у мене за него като човек.“

Едва ли е нужно да се говори колко много е допринесъл Н. С. Хрущов за развитието на съветската наука, особено за нейното стремително излизане на първо място в света. Няма я оная оракулска самоувереност и всезнайство, потискащи научната мисъл, създаващи за нея прокрустови ложета, разрешаващи по административен път глазните проблеми на науката, организиращи дискусии с предварително взети решения, имащи за цел да наподобяват борба на мнения. . . Тъкмо другарят Хрущов осъди най-решително един съветски учен, монополизирай за себе си своята специалност, който наричал всички другоячемислещи врагове на съветския строй. . .

А колко много се измени обстановката в литературата и изкуството! Отново съветското кино си възвърна предишния авторитет и всеобщо признание, помръкнали по времето на култа, отново съветските поети събират многохилядни аудитории, както по времето на Маяковски, а от театралните сцени се разнася живото, пламенно, искрено слово на нашия съвременник, строящ комунизма. Разкрепостяването в изкуството, отхвърлянето на посредствеността, бездарието, голата илюстративност създадоха условия за възникване на голямо изкуство и за истинска успешна борба с попълзновенията на модернизма, на буржоазната идеология, които искат да пуснат отровни капки в жизнения, цфтящ организъм на революционното изкуство в Съветския съюз. В последната си реч, посветена на борбата срещу абстракционизма и модернизма др. Хрущов каза: „Само бележити произведения с голям революционен, съзидателен патос стигат до дълбините на душата и съзнание-то на човека, пораждат в него всички граждански чувства и решимост

да се посвети на борбата за щастието на хората. Авторите на такива произведения достойно, заслужено се ползват с признателността на народа. Към създаване на творби с такава висока идейност и художествена сила на въздействие върху умовете и чувствата на хората комунистическата партия призовава писателите, художниците, композиторите, дейците на киното и театъра." В тая реч Н. С. Хрущов отхвърли идеята за мирно съвместно съществуване на различните идеологии в изкуството и отново посочи принципите на партийността и народността като основни и решаващи за художниците социалистически реалисти. Тази реч намери широк отзвук у нас и подпомогна борбата, която води нашата партия срещу проникване на буржоазната идеология, на безидейността и пасивното отношение към големите задачи на нашето време сред някои художествени творци. Другарят Тодор Живков посочи в своята реч от април м. г., че политиката на КПСС в областта на културата и изкуството е и наша партийна политика.

Н. С. Хрущов е не само голям държавник, пламещ комунист, любим ръководител, бележит борец за тържеството на комунизма. Той има и пряко отношение към това, което става у нас, в България, която той е посещавал вече няколко пъти. Към нас, българите, към българските комунисти, към нашата родина той неведнъж е изразявал най-топли чувства, неведнъж е проявявал най-щедра отзивчивост и обич, радвал се е на нашите успехи. В негово лице имаме верен и голям приятел — приятел от сърце, приятел при всички обстоятелства. Последното посещение на нашата делегация в Москва, начело с др. Тодор Живков, още веднъж потвърди братските, неизбледняващи, неподвластни на никакви бури чувства, които свързват двата народа, двете партии.

Зад радостната дата — 70-годишнината на Никита Сергеевич Хрущов — стои едно голямо тържество, което ѝ придава особен смисъл — тържеството на ленинизма, изумителния възход на Съветската страна през последните десет години. С това тържество, с този възход се измерват заслугите на исторически деец от величината на Н. С. Хрущов.